

64-42-96 /2
20.09.16

ВІДГУК

**офіційного опонента – кандидата юридичних наук,
доцента Котухи Олександра Степановича
на дисертаційну роботу Андрусишина Романа Миколайовича
«Правове виховання працівників ОВС:
теоретико-правовий вимір»,
подану на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю
12.00.01 – теорія та історія держави і права;
історія політичних і правових учень**

Актуальність теми дослідження. В умовах сьогодення особливої актуальності набуває проблема правового виховання працівників органів внутрішніх справ що, насамперед, обумовлено суспільними вимогами та очікуваннями громадськості щодо забезпечення охорони правопорядку в умовах демократичного суспільства, а також готовності дотримуватися конституційних прав людини й громадянина та на практиці здійснювати їх ефективний захист.

Удосконалення правового світогляду працівників органів внутрішніх справ, безумовно, є трудомістким та тривалим процесом, який пов'язаний із розв'язанням багатьох проблем, що існують не лише в системі правоохоронних органів, а й у суспільно-політичному житті нашої держави загалом. Ефективність реалізації цього процесу багато в чому зумовлена своєчасністю адекватного реагування з боку як самого працівника, так і державних органів, а також суспільства на чинники, що впливають на стан правового світогляду зазначеної категорії працівників правоохоронних органів. Одним із чинників, що активно впливають на стан правового світогляду та сприяють його вдосконаленню, є правове виховання.

Результат правового виховання працівників органів внутрішніх справ відображається у рівні їх професійної правосвідомості та правової культури, що певною мірою характеризує стан законності в державі. Отже, чим вищий рівень правосвідомості та правової культури співробітників органів внутрішніх справ, тим більш гарантоване дотримання законності. Крім того,

рівень розвитку правової свідомості в кожного співробітника органів внутрішніх справ свідчить про його професіоналізм.

Сьогодні існує гостра потреба у ефективній системі правовиховного та правоосвітнього впливу на працівника органів внутрішніх справ, яка б враховувала усі особливості сучасного правового світогляду.

Зазначене переконливо свідчить про актуальність, теоретичну і прикладну значущість теми дисертаційного дослідження Андрусичина Романа Миколайовича «Правове виховання працівників ОВС: теоретико-правовий вимір».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження Андрусичина Р.М. виконане відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011–2015 рр. Національної академії правових наук України, а також у контексті наукових досліджень Львівського державного університету внутрішніх справ: «Держава і право: філософсько-правовий та теоретико-історичний виміри» (номер державної реєстрації 0113U002433) та «Проблеми реформування правової системи України» (номер державної реєстрації 0113U007492).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації визначається у цілому достатньо органічним поєднанням її структури і змісту. Дисертантом досить аргументовано визначені ключові аспекти досліджуваної проблеми, її об'єкт і предмет. Сформульована мета і завдання роботи дозволили автору комплексно підійти до дослідження предмета дисертації – правового виховання працівників органів внутрішніх справ у теоретико-правовому вимірі.

Позитивним у роботі слід також відзначити досить ґрунтовну методологію, покладену в основу дослідження питань правового виховання працівників органів внутрішніх справ. Методологічними принципами дисертаційної роботи є система філософських, загальнонаукових, спеціально-наукових та конкретно-наукових методів пізнання зокрема таких як системний та структурний аналіз, абстрактно-логічний і формально-

правовий, систематизації, класифікації та узагальнення теоретико-правових положень тощо.

Текст дисертації, що складається зі вступу, трьох розділів, які містять у собі дев'ять підрозділів, висновків та списку використаних джерел, характеризується цілісністю і завершеністю.

Обґрунтованість отриманих автором наукових результатів ґрунтується на достатньо переконливій аргументації та висновках щодо загальнотеоретичних аспектів правового виховання працівників органів внутрішніх справ, детальному опрацюванню найбільш проблемних питань, ґрунтовному дослідженню як суто теоретичних аспектів, так і аспектів практичного, прикладного характеру.

Перший розділ роботи присвячено теоретико-методологічній характеристиці правового виховання, а саме: здійснено огляд літератури за темою, розглянуто методологію дослідження та сутність і специфіку правового виховання. У другому розділі дисертації дисертантом досліджено інституційний та нормативний аналіз механізму правового виховання працівників ОВС, зокрема: поняття, зміст та функції правового виховання працівників ОВС в Україні, нормативно-правове забезпечення правового виховання працівників ОВС в Україні, механізм правового виховання працівників ОВС, особливості правового виховання працівників ОВС в зарубіжних країнах.

У третьому розділі дисертації проаналізовано теоретико-прикладні аспекти розвитку правового виховання працівників ОВС в Україні. У ньому розглянуто питання ролі та значення правового виховання працівників ОВС у контексті правової політики в Україні та правове виховання і правова освіта як чинники формування правової культури працівників ОВС.

Обрана дисертантом структура дозволила всесторонньо дослідити предмет дисертаційної роботи, чітко простежити за думкою автора щодо процесу удосконалення правового виховання працівників органів внутрішніх справ.

Джерельна база роботи є досить вагомою та складає понад триста правових актів, праць вітчизняних і зарубіжних дослідників загально-теоретичної проблематики, а також питань правового виховання працівників органів внутрішніх справ.

Винесені на захист положення характеризують роботу як комплексне дисертаційне дослідження, присвячене з'ясуванню й узагальненню теоретичних аспектів правового виховання працівників органів внутрішніх справ та особливостей їх реалізації на практиці.

Найбільш значущі наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні Андрусишина Р.М., отримали у цілому достатнє обґрунтування у тексті роботи, та відображення у авторефераті дисертації. Текст вступної частини автореферату дисертації відповідає тексту вступної частини дисертаційної роботи.

Достовірність та новизна висновків та рекомендацій.
Достовірність результатів дослідження забезпечена належним рівнем наукового теоретико-правового аналізу проблеми правового виховання працівників органів внутрішніх справ, з'ясування шляхів формування нормативно-правових засад вдосконалення освітньо-правової підготовки працівників органів внутрішніх справ, відповідністю застосованих методів меті та завданням дослідження.

Дисертаційне дослідження Андрусишина Р.М. відзначається належним рівнем наукової новизни, кожен з розділів дисертації містить такі положення. Дослідження автором доктринальних наукових правознавчих праць, пов'язаних із теоретико-юридичними проблемами правового виховання в Україні дозволило дійти висновку, що у більшості наявних наукових дослідженнях питання правового виховання розглянуто без урахування сучасних міжнародних стандартів (с. 22 дисертації).

Слушною є позиція автора, що правове виховання – цілеспрямована, систематична, організована діяльність відповідних суб'єктів з метою формування правової свідомості та правової культури. Воно провадиться у формі правової політики, за допомогою правових

засобів, ідей, концепцій, програм зі залученням необхідних людських, фінансових, технічних, інформаційних та інших ресурсів (с. 44 дисертації).

Заслугове на увагу авторське визначення поняття «правове виховання» – це цілеспрямовано організована, систематична діяльність уповноважених суб'єктів щодо нормативно-правового, ціннісного та інформаційно-орієнтованого впливу на учасників суспільних відносин з метою формування у них належного рівня правової свідомості, правової поведінки та правової культури (с. 45 дисертації).

Актуальним є також виокремлення функцій у правовому вихованні працівників ОВС (с. 51-59 дисертації), а також особливостей правового виховання працівників ОВС (с. 59 дисертації).

Схвальним у роботі є подання власного визначення поняття «правове виховання працівників органів внутрішніх справ» – цілеспрямований і систематичний процес формування через систему правових знань, поглядів, уявлень, установок, орієнтацій правової свідомості, культури та правомірної поведінки, що сприяє дотриманню правових норм і захисту прав та свобод людини і громадянина працівників органів внутрішніх справ (с. 59 дисертації).

Автором досить вдало визначено мету та завдання правового виховання працівників органів внутрішніх справ (с. 88 дисертації).

Андрусишин Р.М. слушно дійшов висновку, що для належної організації правового виховання у навчальних закладах різного рівня підготовки фахівців необхідно враховувати низку певних завдань (с. 97-99 дисертації).

Дисертантом вірно здійснено аналіз низки методів, які використовуються у правовому вихованні у працівників органів внутрішніх справ (с. 123-126 дисертації), визначено чинники, що негативно впливають на формування правового виховання працівників ОВС (с. 126-127 дисертації), а також проаналізовано засоби правового виховання працівників органів внутрішніх справ (с. 132-138).

Автором аргументовано роль держави у реалізації правовиховної політики і з'ясовано, що правова політика у сфері правового виховання та освіти працівників ОВС – це діяльність держави і громадянського суспільства з формування правосвідомості та правової культури працівників ОВС у межах виховного та навчально-освітнього процесу, що провадиться на основі комплексу правових знань та освітніх технологій (с. 159).

Наукове та практичне значення роботи полягає у тому, що сформульовані в дисертації висновки, положення та пропозиції можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – для удосконалення та подальшого розвитку загальнотеоретичних уявлень про категорію «правове виховання» в теорії права та галузевих науках; правотворчій та правозастосовній діяльності – аналітичні напрацювання і розробки суб'єкти правотворення та правозастосування можуть використати для удосконалення чинних і прийняття нових законів та інших нормативно-правових актів, а також поліпшення якості законодавчої та правозастосовної практики; навчальному процесі – під час підготовки курсу лекцій для дисциплін «Теорія держави і права», «Актуальні проблеми теорії держави і права», «Порівняльне правознавство», «Філософія права», «Соціологія права». Окремі положення дисертаційної роботи можуть бути використані для підготовки відповідних розділів підручників та навчальних посібників; правовиховній роботі – для підвищення правової свідомості та правової культури учасників правотворчої та правозастосовної діяльності.

Повнота викладення матеріалів в публікаціях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, що сформульовані у дисертації Андрусишина Р.М., з достатньою повнотою викладені в авторефераті та відображено у п'ятнадцяти публікаціях, з яких п'ять статей у друкованих наукових фахових виданнях України, дві статі у зарубіжних періодичних наукових виданнях, та вісім тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Разом із тим, дослідження, як і будь-яка творча наукова праця, містить певні дискусійні суперечливі моменти, недоліки, висвітлення яких і додаткове обґрунтування чи спростування на прилюдному захисті дисертації сприятиме більш повній та об'єктивній характеристиці результатів дисертаційного дослідження. Тому є потреба висловити низку зауважень і окреслити дискусійні положення дисертації.

1. Враховуючи сучасний стан і перспективи євроінтеграції, Україна перебуває на стадії активної адаптації вітчизняного законодавства до законодавства ЄС, що передбачає порівняння українського законодавства у досліджуваній сфері з відповідними положеннями європейського законодавства. Проте, цей аспект не знайшов відображення у даній роботі, тому під час публічного захисту бажано обґрунтувати позицію дисертанта щодо цього питання.

2. У роботі доволі часто зустрічаються згадки і посилання на терміни, які ще не набули загального визнання та сприйняття у вітчизняній теорії права, зокрема, такі поняття як «правове самовиховання» (с. 22, с. 115, с. 117, с. 147, с. 178), «юридичне клінічне навчання» (с. 117). Однак у тексті роботи відсутній більш детальний аналіз цих понять, їх відношення до предмету та об'єкту дослідження. З огляду на це, дисертантові варто було б приділити більше уваги поясненню змісту, а також необхідності оперування саме цими термінами у роботі.

3. У межах дисертаційної роботи варто було б проаналізувати роль та місце етичних кодексів у процесі правового виховання працівників органів внутрішніх справ України та особливості застосування їх на практиці.

Втім, зазначені пропозиції і зауваження у своїй більшості носять дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, не знижують загального схвалення її наукових якостей, що відповідають критеріям і вимогам, які встановлені до праць такого рівня.

Зазначене дає підстави дійти висновку про те, що дисертація Андрусичина Романа Миколайовича «Правове виховання працівників ОВС: теоретико-правовий вимір», подана на здобуття наукового ступеня кандидата

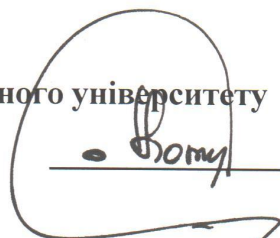
юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень, є завершеною науковою працею, яка за важливістю та обсягом змісту дослідження має значення для правової науки. Вказана робота відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор, за умови успішного захисту, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Офіційний опонент:

декан юридичного факультету

Львівського торговельно-економічного університету

кандидат юридичних наук, доцент

О.С. Котуха

Підпис Котуха О.С. ЗАВІРЯЮ
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ КАДРІВ
УНІВЕРСИТЕТУ
16 09 2016 р.